

Název
osvědčené
praxe:

Úředníci pro
prevenci
korupce a
transparentnos
t (RTPC) a
tříleté plány

Kategorie
osvědčen
é praxe:

Stanovení
státem
zmocněné
osoby pro boj
proti korupci

Kontakt:

- Název instituce/orgánu: Autorità Nazionale Anticorruzione (ANAC)
- Webové stránky: <http://www.anticorruzione.it/portal/public/classic/>
- E-mail: protocollo@pec.anticorruzione.it

Země:

Itálie

Úspěšně zvládnuté riziko(a) podvodu

- Střet zájmů
- Korupce

Kontext a cíl(e)

Italský národní úřad pro boj proti korupci (Italian National Anti-Corruption Authority, ANAC) byl zřízen v roce 2012 na základě „protikorupčního zákona“ (zákon č. 190/2012 o prevenci a boji proti korupci a nezákonné činnosti ve veřejné správě). ANAC zahájil svoji činnost se 30 zaměstnanci, ale po sloučení s Úřadem pro dohled nad veřejnými zakázkami v roce 2014 má přibližně 300 zaměstnanců.

Protikorupční zákon zdůrazňuje důležitost prevence podvodného jednání. Za tímto účelem zavedl ANAC národní protikorupční plán (NACP), který byl doplněn o následující dva opatření na nižší úrovni:

- Tříletý plán pro prevenci korupce a transparentnost (PPCT)
- Úředník odpovědný za transparentnost a prevenci korupce (RTPC)

Popis použité praxe

Tříletý plán pro prevenci korupce

Ze zákona musí každý veřejný orgán/správní orgán/státní podnik vypracovat tříletý plán pro prevenci korupce (Piano triennale prevenzione corruzione). Každý plán identifikuje, analyzuje a odhadne konkrétní korupční rizika ve veřejné správě a stanoví vhodná preventivní opatření. Důležité je, že plán musí být vytvořen na základě *partecipace občanů a dalších příslušných zúčastněných stran*. To znamená, že každý správní orgán musí uspořádat konzultace s veřejností a snažit se zajistit připomínky k plánu před jeho realizací. Plán musí brát v úvahu konkrétní velikost, rysy a rizika orgánu veřejné správy podle celonárodních pokynů¹. Příkladem je plán řídicího orgánu Úřadu pro územní soudržnost:

¹https://www.interno.gov.it/sites/default/files/modulistica/nuovo_piano_2020-2022.pdf

[Úřad pro územní soudržnost - Příloha k tříletému plánu pro prevenci korupce a transparentnost na období 2019-2021 https://www.agenziacoazione.gov.it/wp-content/uploads/2019/02/Decreto_24_2019_ALL3.pdf.](https://www.agenziacoazione.gov.it/wp-content/uploads/2019/02/Decreto_24_2019_ALL3.pdf)

Úředník odpovědný za transparentnost a prevenci korupce (RTPC)

Každý orgán veřejné správy musí také jmenovat úředníka odpovědného za transparentnost a prevenci korupce. Povinnosti tohoto úředníka jsou následující:

- Koordinovat a realizovat plán a jeho opatření.
- Revidovat všechny interní postupy/IT aplikace na základě plánu
- Upozorňovat příslušné orgány, pokud nebudou dodržena protikorupční opatření
- Dohlédnout na to, aby byl při jmenování zaměstnanců státní správy přijat rotační systém, pokud existuje vyšší riziko korupčních trestných činů
- Zajistit soulad s legislativní vyhláškou č. 39/2013 o stavech neslučitelnosti s veřejnou funkcí.

Tento dvoudílný postup (plány a úředník) se nepopíratelně vztahuje také na orgány veřejné správy, které spravují fondy ESI. Za tímto účelem bylo s řídicím orgánem (Úřadem pro územní soudržnost) Národního operačního programu 2014–2020 „PON GOV“ podepsáno Memorandum o porozumění s cílem vypracovat soubor konkrétních indikátorů boje proti podvodům ve veřejné správě².

Dvěma příklady použití v národních a regionálních řídicích orgánech jsou:

- Na národní úrovni: Plán ministerstva práce pro národní operační programy³
- Na regionální úrovni: Plán řídicího orgánu Apulie pro regionální operační program EFRR-ESF⁴,

Za účelem podpory sdílení postupů byla úřadem ANAC zřízena platforma pro shromažďování plánů. Každý orgán veřejné správy se může rozhodnout nahrát svůj plán online. Plány jsou přitom veřejně dostupné a mohou nabídnout model pro standardizované postupy napříč italskými orgány veřejné správy. Platforma navíc umožňuje úřadu ANAC sledovat postupy a identifikovat trendy. K dnešnímu dni aktualizovalo informace v databázi 3 400 orgánů veřejné správy.

Kromě toho byla vytvořena databáze úředníků RTPC. Databáze funguje na bázi dobrovolnosti, ale přesto nyní zahrnuje téměř 5 000 úředníků⁵. ANAC taktéž rozběhl platformu pro sociální spolupráci s názvem FORUM RPCT, aby dále podpořil výměnu postupů v rámci sítě RPCT, a⁶ také zavedl Den transparentnosti věnovaný úředníkům RPCT (v roce 2020 uspořádal ANAC online akci s účastí 1000 osob).

Jedinečné prvky

Tyto dva postupy jsou inovativní z následujících důvodů.

- Zapojení zúčastněných stran a konzultace s veřejností. Všechny plány podléhají veřejné kontrole. Orgány veřejné správy musí aktivně žádat o připomínky občanů a zúčastněných stran. Existují dva způsoby, jak italské orgány veřejné správy realizují konzultace s veřejností. Zveřejní svůj plán online a uvedou formulář, který mohou uživatelé využít k uvedení připomínek. Alternativně orgány veřejné správy

²<https://www.anticorruzione.it/portal/rest/jcr/repository/collaboration/Digital%20Assets/anacdocs/Attivita/ProtocolliIntesa/2017/prot.Anac.20.11.2017.indicatori.corruzione.pdf>

³<https://www.lavoro.gov.it/Amministrazione-Trasparente/Altri-connuti/Documents/PTPCT-2020-2022.pdf>

⁴<https://por.regione.puglia.it/documents/43777/165442/Policy+Antifrode+POR+Puglia+20142020.pdf/fb99adc5-4278-5e81-3c44-7e02bc86b6d8?t=1564393298806>

⁵<http://dati.anticorruzione.it/#/rpct>

⁶https://www.anticorruzione.it/portal/rest/jcr/repository/collaboration/Digital%20Assets/anacdocs/Comunicazione/Eventi/lettera%20RPCT%202020_VS_2.pdf

identifikují klíčové zúčastněné strany a plán s nimi konzultují.

- **Transparentnost a odpovědnost.** Při navrhování plánů musí příslušný orgán přiložit k zveřejnění plánu vysvětlující poznámku, jak byl plán sestaven. Tento požadavek je v souladu se zákonem č. 33/2013 o transparentnosti.
- **Opatření, na která dohlíží úředník RTPC,** se týkají jak orgánu veřejné správy jako celku, tak i chování každého jednotlivce.

Výsledky a výstupy

Lepší výkon orgánů veřejné správy: srovnávací studie provedená v roce 2015, založená na strukturovaných rozhovorech s úředníky RPCT z větších samospráv ukazuje pozitivní korelaci mezi realizací plánů a výkonnostním cyklem každé samosprávy⁷.

Zpráva UNODC organizace OSN pro Itálii za revizní cyklus 2016–2021⁸ zaznamenala úspěch úředníků RPCT. Na straně 23 zpráva zdůrazňuje, že tento projekt je dobrou praxí. Zavedení specializovaného protikorupčního úředníka v každém orgánu veřejné správy vedlo k větší implementaci nápravných opatření.

Klíčové faktory úspěchu

- Zaručení autonomie úředníků RPCT a jejich ochrana před nepřiměřeným nátlakem politiků.
- Profil úředníků RPCT musí být na vysoké úrovni, úředníci musejí mít náležitou autoritu v státní správě a také jejich funkce musí kumulovat správné dovednosti/kompetence
- Cílené plány, jejichž účelem je identifikovat rizika, která jsou specifická a relevantní pro orgány veřejné správy

Zjištěné problémy/výzvy a poučení

Nejvyšší úrovně veřejné správy ne vždy věnují náležitou pozornost boji proti korupci. Je třeba zvýšit povědomí o boji proti korupci na nejvyšších úrovních a nastavit jasnou kulturu prosazující protikorupční opatření napříč orgány veřejné správy. Jako příklad lze uvést, že stále existuje nízká úroveň rotace výkonných pracovníků působících v oblastech s vyšším rizikem korupce. Rotace je nutná, aby se zabránilo nevhodným mocenským vztahům, které by mohly vést k podvodnému chování. Důkazy však poukazují na to, že rotaci využívá pouze 40 % orgánů veřejné správy.

Potenciál přenositelnosti

Tato praxe byla sdílena s dalšími zeměmi v rámci twinningových projektů EU (Srbsko, Turecko, Černá Hora). Rovněž vlády dalších zemí zvažují zavedení úředníků pro boj proti korupci a prosazování transparentnosti do svých orgánů veřejné správy.

Tento model byl použit v rámci milánského veletrhu EXPO 2015 a organizace OBSE (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě) jej převzala jako příklad pro svá technická školení k prevenci korupce.

⁷<http://qualitapa.gov.it/sitoarcheologico/risorse/focus/focus-detail/article/benchmarking-sullimpatto-organizzativo-dei-piani-triennali-di-prevenzione-della-corruzione-tra-i-co/index.html>

⁸http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/CountryVisitFinalReports/2019_11_22_Italy_Final_Country_Report.pdf